

3 | SUÇ VE CEZALARA İLİŞKİN ESASLAR

Ceza sorumluluğu **şahsidir**

Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur

Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.

Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.

Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez.

2001 yılında Anayasa'ya eklenmiştir

Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz.

2001 yılında Anayasa'ya eklenmiştir

Ölüm cezası ve genel müsadere cezası verilemez.

2004 yılında Anayasa'ya eklenmiştir

İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni bakımından bu hükme kanunla istisnalar getirilebilir.

2004 yılında Anayasa'ya eklenmiştir

Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler hariç olmak üzere vatandaş, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye verilemez

Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz

Kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Suç ve ceza zamanaşımı ile ceza mahkumiyetinin sonuçları konusunda da bu hükümler uygulanır.

D

**SEÇME, SEÇİLME VE SİYASİ FAALİYETTE
BULUNMA HAKLARI**

Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak aşağıdaki haklara sahiptir.

Bu hakların kullanılması
KANUNLA düzenlenir.

- 1 Seçilme
- 2 Seçme
- 3 Halkoylamasına katılma
- 4 **Bağımsız** olarak siyasi faaliyette bulunma
- 5 **Bir siyasi parti içinde** siyasi faaliyette bulunma

1995 DEĞİŞİKLİĞİ

18 yaşını dolduran her Türk vatandaşı **seçme** ve **halkoylamasına** katılma haklarına sahiptir.

OY KULLANAMAYANLAR

- 1 Silah altında bulunan er ve erbaşılar
- 2 Askeri öğrenciler
- 3 Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler
(**taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç**)
- 4 18 yaşını doldurmamışlar

Seçimler ve halkoylaması aşağıdaki esaslara göre yapılır

- 1 Serbest
- 2 Eşit
- 3 Gizli
- 4 Tek dereceli
- 5 Genel oy
- 6 Açık sayım ve döküm
- 7 Yargı yönetim ve denetimi altında

**CEZA İNFAZ KURUMLARI VE TUTUK
EVLERİNDE OY KULLANILMASI**

Ceza infaz kurumları ve tutuk evlerinde oy kullanılması ve oyların sayım ve dökümünde seçim emniyeti açısından alınması gerekli tedbirler **Yüksek Seçim Kurulu** tarafından tespit edilir ve **görevli hakim**in yerinde yönetim ve denetimi altında yapılır.

YIL	DEĞİŞİKLİK YAPILAN YADA EKLENEN HÜKÜM
2010	- Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir. - Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. Hükümde yer alan altı çizili fıkra 2010 yılında eklenmiştir - Çocuklar, yaşlılar, özürllüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. (2010 YILINDA EKLENMİŞTİR) - Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir. (2010 YILINDA EKLENMİŞTİR) - Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. (2010 YILINDA EKLENMİŞTİR) - Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır. (2010 YILINDA EKLENMİŞTİR) - Anayasanın 41. maddesinin kenar başlığı “Ailenin korunması” iken 2010 yılında yapılan değişiklikle Ailenin korunması ve çocuk hakları olarak değiştirilmiştir - Memurlar ve diğer kamu görevlileri, toplu sözleşme yapma hakkına sahiptirler. 2010 YILINDA EKLENMİŞTİR) - Toplu sözleşme yapılması sırasında uyuşmazlık çıkması halinde taraflar Kamu Görevlileri Hakem Kuruluna başvurabilir. Kamu Görevlileri Hakem Kurulu kararları kesindir ve toplu sözleşme hükmündedir. (2010 YILINDA EKLENMİŞTİR) - Toplu sözleşme hakkının kapsamı, istisnaları, toplu sözleşmeden yararlanacaklar, toplu sözleşmenin yapılma şekli, usulü ve yürürlüğü, toplu sözleşme hükümlerinin emeklilere yansıtılması, Kamu Görevlileri Hakem Kurulunun teşkili, çalışma usul ve esasları ile diğer hususlar kanunla düzenlenir. (2010 YILINDA EKLENMİŞTİR) - Anayasanın 53. maddesinin kenar başlığı “Toplu iş sözleşmesi hakkı” iken 2010 yılında yapılan değişiklikle Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı olarak değiştirilmiştir - Anayasanın 74. maddesinin kenar başlığı “Dilekçe hakkı” iken 2010 yılında yapılan değişiklikle Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı olarak değiştirilmiştir

B) KARŞILAŞTIRMALI TABLO: OYLAR, SÜRELER, YETKİLER

Aşama	Oy Oranı / Usul	Süre	Özel Not
Önerge verilmesi	Üye tamsayısının salt çoğunluğu	Belirli değil	En az 301 milletvekili
Soruşturma açılması kararı	Üye tamsayısının beşte üçü (gizli)	1 ay içinde görüşülür	360 milletvekili
Komisyonun raporu	-	2 ay (+1 ay kesin ek süre)	15 kişilik komisyon
Rapor dağıtımı + görüşme	-	10 gün + 10 gün	Dağıtım ve genel kurul görüşme süresi
Yüce Divana sevk	Üye tamsayısının üçte ikisi (gizli)	-	400 milletvekili

MADDE	KONU / BAŞLIK	TEMEL KURAL / NET BİLGİ	DİKKAT! ÖSYM TUZAKLARI
54	Grev hakkı	İşçiler → toplu iş sözleşmesi sırasında uyuşmazlık çıkarsa grev hakkına sahiptir.	✗ Memurlar için grev hakkı YOK.
	Lokavt hakkı	İşveren → lokavta başvurma hakkına sahiptir. Usul, kapsam, istisna → kanunla düzenlenir.	✓ Lokavt da düzenleme altındadır.
	Grev ve lokavtın kullanımı	İyiniyet kurallarına aykırı, toplum zararına, milli serveti tahrip edecek şekilde kullanılamaz.	✓ Çokça sorulur → ✗ toplum zararına grev olmaz.
	Yasak/Erteleme	Grev ve lokavtın yasaklanabileceği veya ertelenebileceği haller + işyerleri → kanunla düzenlenir.	✓ En sık gelen yer → kanunla düzenleme şarttır.
	Yüksek Hakem Kurulu (grev/lokavt sonrası)	Yasaklandığında / ertelendiğinde Yüksek Hakem Kurulu uyuşmazlığı çözer. Taraflar her safhada anlaşarak da başvurabilir.	✓ Kararları kesindir + toplu iş sözleşmesi hükmündedir.
	Grev sırasında işyerinde çalışma	Greve katılmayanların çalışması greve katılanlar tarafından hiçbir şekilde engellenemez.	✓ Çokça sorulur → engelleme YASAK.